

SCCA - LUBLJANA
ZAVOD ZA SLOVENSKE FILME

slovenska kinoteka
filmski muzej

MARKO A.
KOVAČIČ

Izgubljeni horizont

Prikaz filmskega / video opusa
Marka A. Kovačiča
iz let 1983–2021

december 2022–marec 2023

Izgubljeni horizont. Prikaz filmskega / video opusa Marka A. Kovačiča iz let 1983–2021

Na naslovnici: **Ogledalo pozna skrivnost.**
Marko A. Kovačič, 1987

Izdajatelj: Slovenska kinoteka, Miklošičeva
28, 1000 Ljubljana

Za izdajatelja: Ženja Leiler Kos

Kuratorja: Barbara Borčič, Peter Cerovšek

Besedila: Barbara Borčič, Peter Cerovšek

Jezikovni pregled: Mojca Hudolin

Uredili: Barbara Borčič, Anja Banko

Priprava programa: SCCA-Ljubljana in
Slovenska kinoteka

Fotografije: Marko A. Kovačič, SCCA-Ljubljana

Oblikovanje in priprava za tisk: Maja Rebov

Tisk: Matformat

Distribucija: DPG

Naklada: 500 izvodov

Zahvale: Igor Vrtačnik, Amir Muratović,
Vesna Teržan, Društvo Gibatorij

Slovenska kinoteka
Miklošičeva 28, Ljubljana
www.kinoteka.si

Marko A. Kovačič: Preživelo mesto, videoinstalacija, 2022

Instalacija **Preživelo mesto** bo odprla pogled na različne perspektive in medije ustvarjanja Marka A. Kovačiča, ki se tesno navezuje na svet Plastosov ter umetnikovo dojetje perspektive, globine polja in iskrivo iskanje rešitev v DIY maniri. Za ta bitja iz prihodnosti je umetnik ustvaril fantastične futuristične ambience in videe, v katerih dominira karakter rekvizitov in scene: mehanične figure, komore, kukala, TV-objekti, energotron, hrupofon in maketa mesta Katastropolis.

Izgubljeni horizont

Prikaz filmskega / video opusa

Marka A. Kovačiča

iz let 1983–2021

Pri pripravi programa avtorskega opusa Marka A. Kovačiča s projekcijami, z razstavo in s spremljevalnim programom sodeluje Zavod SCCA-Ljubljana, ki v arhivu Postaja DIVA (dostopnem tudi na spletu <http://www.e-arhiv.org/diva/MarkoKovacic>) hrani njegova dela in jih v zadnjem času še posebno sistematično raziskuje, saj sodi umetnik med pomembne predstavnike filmske in videoustvarjalnosti pri nas. Ponosni smo, da bo odslej Kovačičev filmski in videoopus v arhivu hranila tudi Slovenska kinoteka.

Dela Marka A. Kovačiča bodo tokrat prvič celovito postavljena na ogled in v razmislek strokovnjakom ter širši javnosti, tudi mlajši generaciji, ki jih morda še ne pozna. Kratke filme in videodela pri nas v kinodvoranah ali na televiziji redko prikazujejo, več ali manj jih lahko vidimo zgolj na festivalih (npr. festival kratkega filma FeKK in festival eksperimentalnih avdiovizualnih praks V-F-X). Program, ki bo delno dostopen tudi na spletni Bazi slovenskega filma, nas bo s projekcijami enkrat na mesec vse od decembra 2022 do marca 2023 peljal skozi Kovačičev štiridesetletni opus, ki obsega narativna, performativna, eksperimentalna in dokumentarna dela, od zgodnjih analognih na magnetnem traku (VHS, U-matic, Beta) do poznejših digitalnih formatov. V programu bodo poleg avtorja sodelovali poznavalci filma, videa, novih medijev in avtorjevih del: dr. Melita Zajc, Barbara Borčič, Peter Cerovšek in Igor Prassel.

Razstava plakatov in videoinstalacija **Preživelo mesto** v kinotečni kavarni (6.–11. december 2022) bosta vsaj nekoliko prikazali tudi večmedijsko razsežnost Kovačičeve umetniške prakse.

Vse to je dober razlog za veselo praznovanje, saj po dozdajšnjih treh skupnih projektih (Miha Vipotnik, Ema Kugler, Marko A. Kovačič) obeta tudi nadaljevanje tovrstnega sodelovanja na področjih prikazovanja, kritiške refleksije in hranjenja avdiovizualne kulturne dediščine.

Program (december 2022–marec 2023)

Retrospektivo bodo spremljala tudi spletna predvajanja na Bazi slovenskega filma (BSF).

torek, 6. 12. 2022

20.00

Program I

Prvi program opusa Marka A. Kovačiča se osredotoča na tematiko Civilizacije Plastosov, ki zaposluje avtorja v vrsti instalacij, performansov in videodel, pri tem pa uporablja narativne, eksperimentalne in performativne prijeme. Osrednje mesto pripada avtorskemu videu **Naprej v preteklost** – celovitemu prikazu skonstruiranega sveta Plastosov, bitij iz organskih in mehanskih delov, ki bodo po vojnah, ekoloških in drugih katastrofah mutirala, preživela in ustanovila mesto Katastropolis.

*Projekciji sledi odprtje videoinstalacije **Preživelo mesto** in razstave plakatov, ki bodo v kinotečni kavarni na ogled med 6. in 11. decembrom 2022.*

Naprej v preteklost | Marko A. Kovačič, Slovenija, 1995, digitalni format (posneto na Beta SP), barvni, 10'

Katastropolis | Marko A. Kovačič, Slovenija, 1997, digitalni format (posneto na mini DV), barvni, 1'

Razpoke časa (Izzivi) | Igor Vrtačnik, Slovenija, 2001, digitalni format, barvni, 21'

Lab Party | Marko A. Kovačič, Kolja Saksida, Slovenija, 2002, digitalni format (posneto na mini DV), barvni, 4'40"

Svetla prihodnost: Plastos Fedor pomaga | Marko Kovačič, Kolja Saksida, Slovenija, 2003, digitalni format (posneto na mini DV), barvni, 6'

Hruporona 2020. Zadnji rov | Marko A. Kovačič, Slovenija, 2020, digitalni format, barvni, 3'21"

torek, 24. 1. 2023

20.00

Program II

Pregled avtorjevih videodel vse od legendarnega večmedijskega projekta **Casus Belli** do prvih rojstev performativnih detektivskih likov, potopljenih v makete, instalacije in podobe disney-noirovskega makro (marko) videosveta. V ta svet avtor postavi tudi politično angažirano grotesko **No More Heroes Any More**, za konec pa nam dovoli vrnitev v vsakdanji sorealizem delavskih utopij in distopij.

Po projekciji se bosta z umetnikom pogovarjala Peter Cerovšek in Igor Prassel.

Casus Belli | Marko A. Kovačič, Slovenija (Jugoslavija), 1983, digitalni format (posneto na VHS), barvni, 17'

Pesem mesa in podoba je telo postala | Marko A. Kovačič, Slovenija (Jugoslavija), 1985, digitalni format (posneto na VHS in U-matic), barvni, 16'

Ogledalo pozna skrivnost | Marko A. Kovačič, Slovenija (Jugoslavija), 1987, digitalni format (posneto na U-matic), čb, 2'30"

American Dream | Marko A. Kovačič, Slovenija (Jugoslavija), 1986, digitalni format (posneto na U-matic), barvni, 6'45"

No More Heroes Any More | Marko A. Kovačič, Slovenija, 1992, digitalni format (posneto na Beta SP), barvni, 18'15"

Štirje jezdec | Marko A. Kovačič, Slovenija, 1993, digitalni format (posneto na Video8), barvni, 4'

I've Seen That... Like It Is | Marko A. Kovačič (glasbeni spot skupine 2227), Slovenija, 1993, digitalni format (posneto na Beta SP; Digital D3 mastering), barvni, 6'20"

Živel 1. maj - Praznik dela | Marko A. Kovačič, Slovenija, 2000, digitalni format (posneto na mini DV), barvni, 1'20"

Javka pri Rdeči zvezdi | Marko A. Kovačič, Slovenija, 2021, digitalni format, barvni, 2'40"

torek, 28. 2. 2023

20.00

Program III

Program filmskih del Marka A. Kovačiča, ki izhajajo iz avtorjevih novovalovskih in ekspresivnih performansov, dramaturško performativne dinamike Gledališča Ane Monro ali hudomušne epike glasbeno-vizualne skupine Zlati Kastrioti. Tematsko zaobjemajo avtorjeve prepoznavne motive in vizualno podobo, vse od premeščanja identitet, erotike, politike in psihoanalize do satirično žanrskega raziskovanja detektivke s prepletom osebnega in umetniškega.

Po projekciji se bosta z umetnikom pogovarjala Peter Cerovšek in Igor Prassel.

Casus Belli | Marko A. Kovačič, Slovenija (Jugoslavija), 1983, Super8, barvni, 13'30"

Hey Joe' | Marko A. Kovačič, Slovenija (Jugoslavija), 1984, Super8, barvni, 4'37"

Part II | Marko A. Kovačič, Slovenija (Jugoslavija), 1984, Super8, barvni, 20'

Inspektor Swake | Marko A. Kovačič in Gledališče Ane Monro, Slovenija (Jugoslavija), 1984, 16 mm, barvni, 5'

Žeja | Marko Kovačič in Gledališče Ane Monro, Slovenija, 1993, digitalni format (posneto na U-matic in Beta SP), 12'20"

Zlati res | Marko Kovačič in VIS Zlati Kastrioti, Slovenija, 2004, digitalni format (posneto na mini DV), 29'

torek, 23. 3. 2023

21.00

Program IV

Program predstavlja 3-kanalno videoinstalacijo na odru Slovenske kinoteke, zasnovano na podlagi Kovačičevega retrospektivnega dela **Dosje 83:03**. V njem avtor pred gledalca postavi zajeten umetniški dosje svojega dvajsetletnega ustvarjanja. Dogodki-podobe se pred gledalcem vrstijo kot sekvence ter se skozi čas in prostor sestavljajo v pripoved, ki temelji na osebni in kolektivni zgodovini. Dokumentarni, medijski in delovni posnetki se prepletajo z osebnimi spomini, kontekstualnimi komentarji in avtorjevimi razmišljanji. Dvajset let pozneje je premišljanje v videoprostoru ponujeno tudi obiskovalcem Slovenske kinoteke.

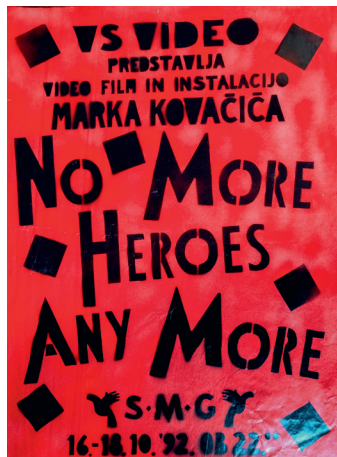
Dosje 83:03

Marko Kovačič, Slovenija, 2004, digitalni format, 45'40" (zanka)

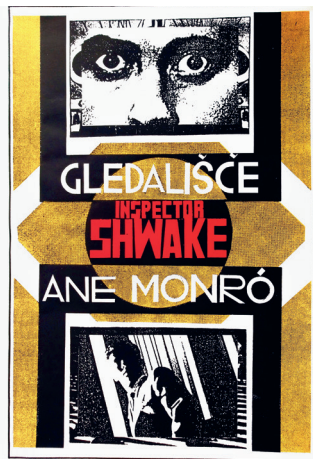
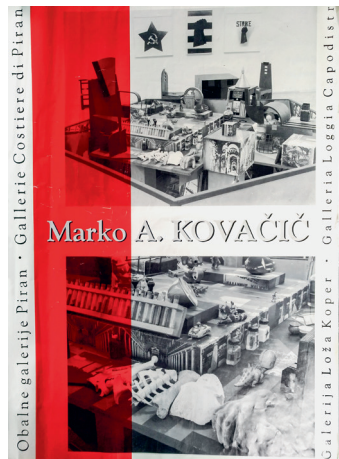
Plakati

Marko A. Kovačič je večmedijsko razsežnost svoje umetniške prakse vnesel tudi v plakate, ki jih je oblikoval za svoje videe, performanse, razstave in skupinske predstave. S prostorskim in grafičnim oblikovanjem se je začel ukvarjati leta 1981, ko sta z Andrejem Rozmanom – Rozo ustanovila Gledališče Ane Monro, za katero je leta razvijal celostno likovno, grafično in scensko podobo z rekviziti, fotomontažami in filmskim gradivom vred. Plakate je gradil podobno kot svoje prostorske instalacije in tudi na dvodimenzionalnem nosilcu vzpostavil razmerje prostor–figura. Temeljili so na konstruktivističnih načelih in postopkih kolaža ter fotomontaže, pogosto v črno-rdeči barvni skali. Fotografija – njena prisvojitvev in vključitev v formi ekrana (prizori iz filmov ali fotografije akterjev) – je skupaj s preišljeno tipografijo postala razpoznavni znak njegove grafične strukture v različnih tehnikah (kseroks, č-b ali barvni tisk, unikatni ulični plakati).

Plakati na razstavi: 4. Spomladanski festival (1983), Ogledalo pozna skrivnost (1986), No More Heroes Any More, Slovensko mladinsko gledališče (1992), Katastropolis 2227, Galerija Loža, Koper (1995); Gledališče Ane Monro (1984, 1990); Rdeči žarek, Inspector Swake, George Dandin, Cirkus Kansky, Sanremo.

Instalacije in performansi (izbor)

Casus Belli, Galerija ŠKUC + 1. mednarodni video bienale VIDEO CD (1983) | **Strike + 1492**, ljubljanske ulice (1984) | **Ogledalo pozna skrivnost**, Gledališče GLEJ + Gledališče Zeleste, Barcelona (1986) | **Jupitrova daritev**, Dioklecijanova palača, Split (1987) | **Programiranje pogleda**, Galerija ŠKUC (1988) | **Rekvjem**, Moderna galerija (1989) | **Bellum contra solem (Asociacija Fusnet)**, Nova Gorica (1991) | **Boxman**, Klub K4 (1991) | **Heroji padajo**, Slovensko mladinsko gledališče (1992) | **Naprej v preteklost**, Galerija ŠKUC (1994) | **Laterna magica**, Mala galerija (1995) | **Katastropolis 2227**, Galerija Loža, Koper (1995) | **Disinfected for Your Protection**, CCA, Varšava (1996) | **Izgubljeni horizont**, Galerija Kapelica (1997) | **Preživelo mesto**, Galerija Kapelica + Limerick (1999) | **Plastos: Paleontopološki muzej**, Razstavni salon Rotovž, Maribor (2001) | **Civilizacija Plastosov**, Narodni muzej (2002) | **Plastoratorij**, Galerija Kapelica (2004) | **Ljubeci pogled**, Mestna galerija (2006) | **Rdeča figura**, festival Steginec (2008) | **Subavkcija**, Galerija Alkatraz (2009) | **Prometejeve iskre**, Kino Šiška (2010) | **Hrupofonija**, MGLC (2010) | **Hrupofon**, Galerija Simulaker, Novo mesto (2012) | **Ernesto Che Guevara Camp**, Lovčen + festival Riga in Talin (2013) | **Kontejner**, Svetlobna gverila, Trg francoske revolucije (2015) | **Disput v ateljeju** (+ Andrej Pezelj), AKC Metelkova mesto (2015) | **Jesensko hrupanje**, Peklensko dvorišče (2017) | **enTRANCE**, Festival Sajeta, Tolmin (2020) | **Peti element**, Pixelpoint, Nova Gorica (2020) | **Javka pri rdeči zvezdi**, Trbovlje (2021).

Če ni navedeno drugače, je mesto Ljubljana.

Avdiovizualna praksa Marka A. Kovačiča

Čeprav kipar po izobrazbi, se je Marko A. Kovačič že zgodaj usmeril v gibljive slike in performativne prakse. Že njegovo prvo delo, **Casus Belli**, je obsegalo avtorski film, performans in avtorski video. Tam navzoči ustvarjalni postopki, kompleksen instrumentarij, uporaba medija in tematski okvir postanejo prepoznavni gradniki njegove prakse in tvorijo prepoznaven avtorski slog. Zanj so značilna načela konstruktivizma in poparta, avtorjeva performativnost in tesna vpetost v vse kreativne faze nastanka AV dela ter procesualnost v grajenju pripovedi, ki imajo družbene in politične razsežnosti. Ne poučuje, prej nam daje hudomušne namige, ki pa zato niso nič manj resni.

Kot član Gledališča Ane Monro je koreografijo gibanja uličnega gledališča prenesel tudi v svoja AV dela, v katerih imata pomembno vlogo telo in ritual. Ustvaril je značilne like, ki jih je večinoma odigral kar sam in jih vstavil v vnaprej izdelano scenografijo – prav pogosto v makro svet asemblažev, kolažev in brikolažev. Ta svet je povečal v okolja videa s tehniko inkrustacije – vstavil eno sliko v drugo s postopkom chroma key in ustvaril specifične učinke. Preigravanje perspektive in pozicije pogleda je uveljavljal tako z video in filmskimi efekti kot tudi s prostorskimi instalacijami in ustvaril slojevit pogled, ki je segel onkraj tipičnega horizonta in ki asociira na performativne magične trike.

Vse to ga je pripeljalo do odkritja novega sistema, drugačne realnosti in posebne enačbe evolucije, ki jo poimenuje Civilizacija Plastosov. Vanjo je vpeljal čas kot dinamičen proces v neskončnem kroženju in skonstruiran prostor/svet, ki je igra spremenljivih podob in predstav. Četudi se zdijo njegova dela fiktivna, so znanstvena odkritja in družbene spremembe predmeti Kovačičevega umetniškega premišljanja in tudi kritike. Ta veje skozi njegova dela s sapo humorističnega podtona ali kot groteska in posredno sporoča, da je umik v fiktivno domala edini način, da se soočimo z realnostjo, politično, eksistencialno ali osebno.

Marko A. Kovačič (1956) je večmedijski in interdisciplinarni umetnik, ki je s svojimi deli pomembno zaznamoval slovenski kulturni prostor. Njegov štiridesetletni opus obsega avtorske filme in videodela, performanse, instalacije in ambiente. Specifike njegove prakse so povezovanje medijev, domišljena naracija, menjavanje vlog in osebnih identitet. V osemdesetih letih je kot protagonist ljubljanske alternativne scene uprizoril antologijski novovalovski performans **Casus Belli**.

Z značilno ironijo se je loteval političnih tem in družbenih sprememb ter v svoja dela vnašal veliko mero humorja in absurda. Njegov video **No More Heroes Any More**, parabolo o politiki in vojni, uprizorjeni kot partija šaha, je v svojo zbirko vključil medijski arhiv Transitland (Berlin). Vzporedno z eksperimentiranjem je vse od fascinacije z »montažo ekstazo« razvijal osebno angažirano refleksijo sočasnih družbenih pojavov in v duhu zgodovinskih avantgard tematiziral tudi koncepte muzejskih institucij in zbir, televizije, političnih ideologij in družbenih utopij. Ko je v izpraznjenih TV-ohišjih, ki jih je napolnil s svojimi mizanscenami, uprizarjal lastno televizijo, so ga razglasili za »našo najbogatejšo televizijsko hišo«. S **Subavkcijo** (zniževanjem cene z uničevanjem umetnine) je tematiziral položaj samostojnega umetnika. Ves čas je premišljeval razmerje med umetnostjo in znanostjo, preteklostjo in prihodnostjo, osebnim in kolektivnim spominom. V devetdesetih letih je zasnoval znanstvenofantastično **Civilizacijo Plastosov**, bitij iz prihodnosti, ter ustvaril fantastične futuristične ambiente in videe, v katerih dominira karakter rekvizitov in scene (mehanične figure, kukala, TV-objekti, maketa mesta Katastropolis, hrupofon). Svojo muzejsko zbirko je s polno mero zbirateljske strasti prvič postavil v Galeriji Škuc leta 1994 in jo v času pandemije leta 2020 razvil v »muzej naše in vaše polpretekle zgodovine« v **Javki pri Rdeči zvezdi** v Trbovljah.

Diplomiral je na ljubljanski ALU (Akademiji za likovno umetnost) in tam končal podiplomski študij kiparstva (1988). Bil je član Gledališča Ane Monro (1981–1993), umetniške skupine R IRWIN S (1983–1985) in glasbene skupine Zlati Kastrioti (2000–2009). Nagrade: zlata ptica (1987); Župančičeva nagrada (1994); zlata paličica (2011).

Pregledna kataloga: *Marko A. Kovačič, Stvar. Kratka zgodovina – prvi del* (1994) | *Marko A. Kovačič: Stvar 2. Kratka zgodovina – drugi del* (2006). | Domača stran: <http://www.markokovac.org> | Dostop do video in filmskih del: <http://www.e-arhiv.org/diva/MarkoKovacic>

